

לזכרו של יקיר ישיבתנו
 הרב שבתאי שמואלי זצ"ל
 הלמידה הראשון ומזכירה
 מפרסמים אנו בזאת דברי זכרון מועטים וחשובים שכתב בעצמו.

זכרונות נעורים

מאת שבתאי שמואלי (טובולסקי)

כובדתי בהזמנה להשתתף בעצרת יובל של הסתדרות הפועל המזרחי, לרגל שישים שנה לייסודה. החלטתי איפוא שכרגע הזמן גם לעלות בס"ד חלק מזכרונותי מאותה תקופה.

שנות הישיבה בגרודנא

משנת תרפ"ב זכיתי ללמוד בישיבת "שערי תורה", שהיתה בראשותו של הגאון ר' שמעון יהודה הכהן שקופ זצ"ל, בעיר גרודנא. כצעיר תוסס בימים ההם נמשכתי גם אני אחרי התנועות הציוניות שהיו באותה העת. הצטרפתי לתנועה הציונית של צעירים שנקראה "חרות ותחיה". תנועה זו עמדה תחת השפעתה של תנועת "צעירי ציון". לאחר שנצטרפתי לתנועה ראיתי כי בפעולותיה רבים הם חילולי השבת. עקב כך פעלתי בכדי למנוע חילולים אלה, ואף משכתי וגייסתי צעירים רבים מבני הישיבה, בכדי להגביר את השפעתם של שומרי תומ"צ בקרב התנועה. ואמנם הודות לפעילותינו הצלחנו להעביר החלטה בתנועה האוסרת חילולי שבת, אך למעשה לא עלתה בידינו לישמה.

ההצטרפות לתנועת המזרחי והפעילות בה

בימים ההם נודע לי על תנועת "המזרחי" שהינה תנועה ציונית דתית. ובכן הלכתי עם חברי ללמודים ודעות, ר' שמואל גורניצקי ז"ל, שהיה תושב העיר גרודנא, אל יו"ר המזרחי שהיה שם. בפגישתנו הצענו לו להקים את "תנועת המזרחי הצעיר", ואמרנו כי נוכל גם אנו לעזור לו בגיוס חברים לתנועה. וכך היה, נתבקשו להמציא רשימה של צעירים דתיים הקרובים לנו, וכולם עברו מתנועת "חרות ותחיה" לתנועת "המזרחי הצעיר". בתוך הרשימה שהגשנו היה גם השר המנוח, בצלאל שפירא. בחרנו אותו ליו"ר התנועה בגלל כשרונותיו המיוחדים. הוא היה עסקן-פעיל ונואם בחסד עליון. אני איבדל לחיים ארוכים, הייתי באותה העת פעיל בתנועה רק כ"איש מחתרת", וכל פעולותי היו בצנעה מטעמים מסויימים. ראשית פעולתנו בתנועת "המזרחי הצעיר" היתה להפיץ את שקלי המזרחי. ואמנם לאחר שנסתיים מבצע הפצת השקלים נתברר כי הצלחנו יפה. כמו כן הפצנו את ירחון הארגון - "הקדם", שהופיע בוארשה. האגודה עצמה הוקמה בערך בסיון תרפ"ב, ובחודש אב הוכרזה מגבית למען "קרן החלוץ המזרחי". בפעילות המגבית נעזרנו רבות ברב איסר יהודה הלוי אונטרמן זצ"ל, שהיה באותה העת רב בעיר פרשטו-גרודנא. המגבית אכן הצליחה יפה, ובתוך זמן קצר התקיימו ועידות המפלגה בוילנה ובורשה. לאחר כמה חדשים נתקיימה ועידה בינלאומית בעיר וינה. בוועידה זו נבחר בצלאל

שפירא ז"ל כחבר הועד העליון ולבסוף כראש התנועה. לאחר מכן עלה ארצה וכוכבו דרך ועלה, עד להבחרו לשר בממשלת ישראל עד יומו האחרון. יהי זכרו ברוך.

בישיבת החפץ חיים בראדין

אני איבדל לחיים, נסעתי משם בתחילת חודש חשוון תרפ"ג, לישיבת החפץ חיים בראדין, ושהיתי שם עד חודש אדר.

[וזכורני כאשר למדתי שם יצאה פעם גזירת מלכות להתייצב לשרות צבאי, למשך תקופה של ששה שבועות. מרן החפץ חיים זצ"ל דרש אז בפני התלמידים על נושא זה בביתו, בשבת קודש בין מנחה למעריב. בתוך דבריו הוא אמר, הרי כולנו מאמינים ומצפים לביאת המשיח, וכידוע לפי חז"ל תהייתה מלחמות ובסוף מלחמת "גוג ומגוג". ואנו מצוויים כולנו ללחום נגדו ולקיים את הצו "ללמד את בני יהודה קשת". ולפי זה מוטל על כולנו ללמוד את מלאכת הנשק ובלשונו הקדוש: "ביקסל". אולם מסבות הגלות לא קיימנו את הצו, מה עשה הקב"ה מסבב הסיבות, הוצא צו גיוס בגזירת המלכות לששה שבועות, וזה רק למען ישראל, ובשבילנו זה מספיק.]

העליה לארץ ישראל

אחרי כמה ארועים ניסיים, עזבתי בחודש אייר את הגלות והייתי בדרכי לארץ הקודש. משך הנסיעה ארך עד כ"ד באייר תרפ"ג, יום בו זכיתי לדרוך על אדמת הקודש בחוף יפו.

כעבוד חודש עליתי לירושלים, ושם לאחר מספר שבועות נזדמנה לי הפתעה נעימה. נפגשתי עם חבר נעורים אשר למדנו באותה העת יחדיו. שמו היה הרב אריה בוירסקי זצ"ל מהעיר וסילישקוף. הוא היה חותנם של הרב שמחה ירושלמי, יו"ר המועצה הדתית ברחובות ושל הרב שמואל שפירא שהיה רב בטבריה. לאחר שיחה קצרה בינינו נתברר לנו כי שנינו עלינו לארץ ישראל באותה העת ולא ידענו זה על זה, והנה אנו נפגשים כעת בירושלים.

תוך כדי שיחה שאלני הרב אריה בוירסקי אולי ברצוני להילוות אליו לבקור אצל הרב הראשי לישראל, מרן הגראי"ה קוק, היות שחייב הוא למסור לו פריסת שלום ממאן דהו. קיבלתי את הצעתו בשמחה, והלכנו יחדיו ל"בית הרב".

הפגישה עם הרב זצ"ל והקמת ישיבת "מרכז הרב"

הגענו אל ביתו של הרב ונתקבלנו בסבר פנים יפות. לאחר מכן שוחחנו עם הרב ותוך כדי השיחה גילה לנו הרב כי בדעתו להקים ישיבה בירושלים. והיות שכך שאלנו האם נסכים להשאר אולי ולהיות תלמידי הישיבה הראשונים¹. בשמחה רבה קיבלנו את הצעתו של הרב, וכך זכינו להיות ראשוני התלמידים בישיבה המרכזית העולמית שנקראה "מרכז הרב". משנת תרפ"ז זכיתי לשמש בקודש כפקיד בישיבה, וכיום ת"ל הריני משמש כמזכיר הישיבה.

ה. ל. כ. ט. כ. ל. ח.²

הרב שבתאי שמואלי זצ"ל נולד בעיר גרודנא בשנת תרס"ב נלב"ע כ"ט חשוון תש"ן

1. הערת העורך: על כך גם בס' 'נזיר אחיו', (עמ').

2. ר"ת והודו לה' כי טוב לעולם חסדו - ופסוק זה "מרגלא בפומיה" רבות.